

vitában érdekelt másik fél tömegei adják: Kikerülni ezt a helyzetet, más fórumot kérni, a mai rendelkezések értelmében nem lehet; változtatni rajta ugyanezek a politikai faktorok hatalmi érdekekből nem hajlandók; ez visz azután ahhoz a fonáksághoz, hogy az alapvető és döntő fontosságú gazdasági kérdés helyett most harmadrendű jogi formulákról vitáznak: az előírt formák betartásával jött-e létre az egyeztető választmány határozata, a miniszter döntése jogérvényes-e s van-e a felek között új szerződéses viszony, ha igen, a kizárás ennek a szerződéses viszonynak a megszegését jelenti-e, mik a szerződésesség konzekvenciái, ha igen, ki tartozik ezekért helytállani stb. éwq

Világos, hogy a kérdés ilyen alakulása az egyeztetési eljárás mostani rendszerének a krízisét idézte fel. Ez a krízis világosan érzékelhető ma is, de igazán akkor lesz nyilvánvalóvá mindenki számára, ha a bíróságok netán az ipar ellen döntenek, tehát az üzemeknek a leállás által okozott károkon felül viselniök kell a szerződésesség anyagi konzekvenciáit, magukra kell venniök a béremelés nagyobb terhét s kiderül, hogy ezt a teheröbbitet a német iparnak ez a hatalmas aga tényleg nem bírja el. Olyan intézmény, amely ekkora kockázat elé állít egész termelési ágakat s rákényszeríti őket a védekezés ultima ratio-ként ismert eszközeinek az igénybevételére, aligha tud megfelelni a rábizott feladatoknak. Még az is kérdéses, hogy csak a mostani eljárási módszer válsága-e ez a mai s vajjon nem az egész gondolaté-e? Mert a sok mellékes szempont közül kihámozott lényeg alighanem a következő: egyik fél sem mondhat le arról a jogáról, hogy végső szorongatottságában, egy olyan helyzetben tehát, amikor létéről van szó, a nyílt hadviselés fegyveréhez nyuljon. Amikor nem ennyire kiélezett a helyzet, akkor a békéltetés buzgalma és segítségével nélkül sem kerül erre sor, még pedig azért nem, mert a háboru költsége és kockázata — ha az elkerülhető — megfontolásra kényszeríti a feleket. De ha ez így van, akkor viszont hol veszi igazi hasznát az intézménynek a gazdasági élet?

Pénzügyi szemle.

Az új pénzügyminiszteri jelentés. A pénzügyminiszternek Magyarország pénzügyi helyzetéről kiadott XXVII. jelentésének különös jelentősége van abból a szempontból, hogy ezt a jelentést már az új pénzügyminiszter, Wekerle Sándor adta ki. És amíg elődének a feladata az állambáztartás egyensúlyának helyreállítása és ezen egyensúly tartós biztosítása

volt, addig az új miniszter ezekkel a körülményekkel már mint adottsággal számíthat és főfeladatát a magángazdaságok anyagi helyzetének megszilárdítása kell hogy képezze.

És különös jelentősége van ennek a jelentésnek azért is, mert ebből a folyó költségvetési év első negyedének alakulásáról kapunk hírt.

Az 1928—29. évi állami költségvetés lényegesen eltért az azt megelőző esztendőkéétől. A megelőző évek költségvetése ugyanis a beruházásokra kevesebb összeget fordított és a pénzügyi adminisztráció arra törekedett, hogy a költségvetési kiadások felett jelentékeny állami feleslegek legyenek elérhetőek. Egyfelől ezekből a feleslegekből, másfelől pedig a népszövetségi kölcsön felhasználatlan összegeiből fedezte azután az állam a maga szükséges és hasznos beruházásait. A költségvetésben esztendőközön keresztül mutatkozó és átlagban évi 100 millió pengőt kitevő állami feleslegek azonban támadási felületet nyújtottak az államkincstárral szemben. A magángazdaságok rendkívül súlyos helyzetét figyelembe véve, lehetővé tettek oly érvelést, hogy adóleszállítás vitessék keresztül a költségvetési feleslegek terhére. A pénzügyi kormány ezzel szemben azzal érvelt, hogy a rendes költségvetési keretekben beruházások nem foglaltatnak és a békeszerződés, illetve a jóvátételi határozatok és genfi jegyzőkönyvek korlátozzák a magyar államot kölcsönök felvételében, aminek az eredménye a beruházások teljes elmaradása lehet. A beruházásokra pedig — a kormány érvelése szerint — nem csupán azért volt szükség, mert azok mellözhetetlenek, hanem el kellett azokat végezni a magángazdaságok helyett is.

Az 1928—29. évi állami költségvetés már most ennek a támadási felületnek a megszüntetése végett az állami beruházásokat a rendes költségvetésbe vette fel. Felemlíti ennek megfelelően a másik oldalon az állami bevételeket is azzal a kifejezett céllal, hogy a jövőben az államháztartás vitelében a költségvetésen felüli állami feleslegek nem fognak mutatkozni. A bevételeknek és a kiadásoknak a megelőző esztendővel szemben ez a felemelése igen jelentékeny volt: évi 168 millió pengőt tett ki.

A pénzügyminiszter XXVII. jelentéséből már most a legnagyobb meglepetéssel azt látjuk, hogy 1928 július és augusztus havában a költségvetésen felül a felesleg 8.4 millió pengőt tett ki, szeptember havában ismét mintegy 4 millió pengő a felesleg úgy, hogy az első három hónap pénzügyi eredménye ismét mintegy 13 millió pengő. Ez pedig nem jelent kevesebbet, mint azt, hogy a költségvetés bevételi tételei felett a folyó esztendőben ismét mintegy 60 millió pengő állami felesleg fog mutatkozni.

Ebből a tételből pedig egyfelől az állami végrehajtó közegeknek az az intenciója látszik ki, hogy a bevételeket változatlanul fokozni óhajtják, másfelől pedig most már a kormánynak sem lehet érve az ellen, hogy ezen állami feleslegek terhére adóleszállításokat végezzen.

Érdekes megállapítani azt is, hogy mely tételek azok,

ahol jelentékeny bevételi felesleg származott. A legnagyobb emelkedést augusztus havában az illetékek mutatták, a költségvetési előirányzatot ebben az egy hónapban 2.1 millióval haladták meg az illetékbevételek.

Utána forgalmi és fogyasztási adók bevételi emelkedése következik, havi 900.000, illetve 800.000 pengővel, majd egyenes-adók havi 600.000 pengővel.

És az elmúlt esztendő azonos hónapjaival való szembeállítására azt eredményezi, hogy az egyenes adóbevételek kerekén 50 százalékkal emelkedtek. Ez a szám mutatja legjobban a végrehajtó közegek tuladóztatási tendenciáját. Nyilvánvaló u. i. az, hogy az egyenesadó bevételek emelkedésének egy része a házadó emelkedésének tulajdonítható. Ez az összeg azonban a szóban forgó hónapok alatt legfeljebb 3 millió pengőt tehet ki, ami pedig a bevételi növekedésnek csak egyharmad része. A többi feltétlenül a jövedelem- és vagyonadóra, illetve a társulati adóra esik.

Nem valószínű már most az, hogy a magángazdaságok helyzete annyira javult volna a megelőző esztendővel szemben, hogy jövedelmük lehetőleg volna ezeknél az adóknál ily lényeges adóemelésért kérésre szívesen fizetnének.

A XXVII. pénzügyi jelentésből a pénzügyminiszter nagyon sok adatot fog találni a maga összeállításához. Látni fogja egyfelől azt, hogy az adószállításokra van fedezet, látni fogja másfelől, hogy az adózók panasza az állandó adóemelés ellen statisztikailag is igazoltatott és látni fogja végül azt, hogy melyek azok az adónemek, amelyeknél a leszállításra a legsürgösebb szükség van.

Gazdasági szemle.

Gazdasági miniszter — gazdasági program. A kormány őszi programjában ismét aláhozta a programnak azt a részét, amely az államháztartás szanálása után immár a magángazdaságok talpraállítását tüzte ki legsürgösebb és legkomolyabb feladatául. És e program keresztülvitelének biztosítására új tárca nélküli minisztérium állított fel és Bud János gazdasági miniszternek tételt feladatává a magángazdaságok életkérdéseinek sürgős megoldása.

Önmagában a gazdasági minisztérium felállítására igen kevésbé biztató jel a magángazdaságok talpraállításának elérésére. Végső eredményben az egész kormányzat feladata az, hogy legyen, hogy az ország minden lakosának meg legyen a mindennapi kenyere és ha ezt sikerül elérni, a további feladat az, hogy mindennap több és jobb kenyere legyen, mint a megelőző napokban. Ennek a célnak kell mutatkoznia a kormányzat minden ágában és az egyes miniszterek minden egyes kormányzati cselekményében. Akkor azonban, amikor a kormány a gazdasági élet fellendítésére külön tárcát kreál, az egyúttal beismerése annak, hogy a kormány egyes reszort-